

Бардашевская Я.Н.

Институт искусств

Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника

ОБРАЗНО-СТИЛИСТИЧЕСКИЕ И ЖАНРОВЫЕ КОНЦЕПЦИИ В УКРАИНСКОЙ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЙ МУЗЫКЕ НА ОСНОВЕ ПОЭЗИЙ Т.Г. ШЕВЧЕНКО

Аннотация

В статье рассмотрен спектр творческого осмысления стихов Т. Шевченко, который воспроизведен в современном хоровом творчестве украинских композиторов. Сделан анализ творческих достижений композиторов последней трети XX – первого десятилетия XXI века. Необычность композиторских техник способствовала чрезвычайно глубокой интерпретации поэтических текстов Шевченко. Освещены особенности музыкальной стилистики вокально-хоровых произведений этого периода. Проанализирована эффективность насыщения музыкального языка национально-характерными элементами.

Ключевые слова: творчество Т.Г. Шевченко, национальное мышление, поэтическая основа музыки, творческая стилистика, интерпретация поэтических текстов, хоровая Шевченкиана.

Bardashevskaya Y.M.

Institute of Arts

Vasyl Stefanyk Subcarpathian National University

FIGURATIVELY-STYLISTIC AND GENRE CONCEPTS UKRAINIAN VOCAL-CHORAL MUSIC ON THE BASIS OF POETRY T.G. SHEVCHENKO

Summary

The article comprehensively views spectrum of T. Shevchenko's poems reflected in the modern chorus creative works of Ukrainian composers. Achievements of the composers working in the last third of XX century – first decade of XXI century are subject to analysis. Uncommon composer's techniques promote an extraordinary deep interpretation of the poetic texts by T. Shevchenko. The article also defines the particular qualities typical for the vocal and choral works of that period. It has been reviewed the efficiency of musical language saturation with the national distinctive elements.

Keywords: art Shevchenko national thinking, poetic basis of music, creative style, interpretation of poetic texts, choral Shevchenkiana.

УДК 793(477)

БОЙКІВСЬКИЙ ТАНЕЦЬ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНО-СЦЕНІЧНОГО ТАНЦЮ

Квецко О.Я.

Київська національна академія керівних кадрів культури і мистецтв,

Калузький коледж культури і мистецтв

В статті досліджено характерні особливості бойківського танцю в контексті розвитку українського народно-сценічного танцю. Визначено основні тенденції розвитку бойківського танцю як складової частини вивчення українського танцю в цілому та особливості становлення хореографічних традицій бойків. Окреслено роль фольклорного танцю у формуванні хореографічної культури бойків в Івано-Франківській області.

Ключові слова: хореографічна культура, український танець, бойківський танець, фольклорний танець, етнографічні групи.

Постановка проблеми полягає у становленні бойківського танцю на Прикарпатті та його тенденції розвитку в українській народно-сценічній хореографії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій доводить, що хореографічна культура бойків Прикарпаття другої половини XX – початку XXI століття у сучасних наукових працях не висвітлена. Тому актуальною є потреба у визначенні методологічних основ формування та розвитку

фольклорного танцю бойків Івано-Франківської області, особливостей його сценічної обробки, узагальнення досвіду збагачення української хореографічної культури здобутками національного бойківського танцю на Прикарпатті кінця XX – початку XXI століття й на цій основі розробка нових підходів до розвитку хореографії в цілому.

Постановка завдання:

· з'ясувати становлення хореографічної культури бойків та тенденції розвитку фоль-

клорного бойківського танцю Івано-Франківської області;

• визначити стильові особливості хореографічної культури бойків Прикарпаття.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Розвиток хореографічного мистецтва на Прикарпатті має велике значення у становленні культури перед гірських та гірських народів Івано-Франківської області, його повсякденному житті, яке пов'язане з побутом та звичаями кожної етнографічної групи: бойки, лемки, гуцули, опілляни, покутяни. Великий внесок в розвиток хореографічного мистецтва Прикарпаття внесли В. Авраменко, Я. Чуперчук, В. Петрик, Г. Железняк, А. Зібаровська. Це видатні дослідники балетмейстери, які залишили нам у спадок «безцінне багатство» – фольклор, який вони збирали та відроджували у своїх танцювальних композиціях: «Гуцулка», «Аркан», «Півторак», «Бойківчанка», «Коломийка», «Вишівський веселий», «Долинський дрібонький» та багато інших. В кожному районі Івано – Франківської області існують хореографічні колективи, які відроджують звичаї та традиції свого району, гордяться своїми здобутками в хореографічному мистецтві, які обов'язково пов'язані з фольклорним танцем.

Серед всіх етнографічних груп Прикарпаття заслуговує на увагу Бойківщина. Назву своєю краєві дала людська спільнота: Бойківщина – край бойків (до речі, так утворені й назви двох суміжних етнографічних регіонів Гуцульщина та Лемківщина). Вчені висунули немало гіпотез для пояснення цієї назви, але жодна з них поки що не прийнята однозначно. По всій Україні розповсюджене прізвисько «Бойко», яке безсумнівно вказує українця. У цьому вочевидь проявляється етнічна глибина єдності українського народу. І куди б не закинула доля карпатського бойка, він завжди вкаже на свою родинну приналежність до бойків та водночас ніколи не відділить себе від українців. Основним заняттям населення Бойківщини було сільське господарство, зокрема, землеробство, яке мало глибокі, давні традиції. Другим важливим заняттям було тваринництво. Деяка частина населення займалася торгівлею і різними ремеслами. Найпоширенішими з них було ткацтво, обробка шкіри, кушнірство. Вирощування льону, конопель, виготовлення волокна і пряжі, а з неї – домотканого полотна займали одне з важливих місць у виробничому процесі бойків. На території, яку заселяють бойки, збереглися пам'ятки монументального народного будівництва – дерев'яні каплиці, дзвіниці, церкви.

Знамениті бойки – Юрій Дрогобицький (професор Краківського університету, згодом ректор університету в Болонії), гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний, письменники – Іван Франко та Іван Вагилевич, Антін Могильницький, політичний діяч Степан Бандера та багато інших.

Етнографічні групи Прикарпаття до сьогодні зберегли свої звичаї та обряди, які вивчають етнографи, фольклористи, історики. Перед кожним балетмейстером – постановником постає проблема здійснення хореографічної постановки, яка б зацікавила сучасного глядача, але зберегла автентичну рідного краю. Тому постає проблема фольклорного матеріалу, а на Західній Україні фольклор – це невичерпне джерело для створення нових

сценічних танцювальних композицій на основі принципів обробки фольклорних танців. Багато з хореографічних колективів на сьогоднішній день в своєму репертуарі використовують елементи різних видів хореографічного мистецтва. Сучасне суспільство потребує нових підходів до розвитку хореографії в цілому. Але виховувати підрастаюче покоління необхідно на принципах демократизації та відродженні національної культури, вивчати історію відновлювати звичаї та традиції.

Хореографічне мистецтво Прикарпаття відображає в собі автентичність кожної етнографічної групи, які мають у своєму фольклорі багато цікавих танців та знаходиться в стадії пошуку. Гуцули, бойки, лемки, покутяни, опілляни, історичний розвиток яких сягає сивої давнини, зберігають в своєму фольклорі багато цінних та цікавих елементів української народної хореографії. Балетмейстери мають широке поле для досліджень, пошуку, збирання інформації для нових постановок.

Аналіз історико-етнографічного дослідження Бойківщини в цілому є винятково важливим для вивчення загальних закономірностей вітчизняного та світового культуротворчого процесу.

Бойківський танець в контексті розвитку української народно-сценічної хореографії бере свій початок ще з сивої давнини. «Із стародавніх часів танок відображав життя, діяльність, почуття людини. Дослідники первісної культури неодноразово підкреслювали, що танок був невіддільний од пісні» [2, ст. 11].

Хореографічна культура бойків виділяється з поміж інших етнографічних культур Прикарпаття своєю гордовитою манерою виконання, постановкою корпусу, рук, голови, рухами, костюмом, хореографічною лексикою, манерою поведінки. Фольклор є основою бойківських танців. Як у фольклорі, так і у філософії хореографічної культури бойків основними критеріями є визначення цінностей, які є невід'ємною частиною духовного життя. В бойківських танцях відображаються виробничі процеси, звичаї та обряди, особливості світосприйняття, в яких закладені моральні «канони» цієї етнографічної групи, які виділяють її з поміж інших регіонів України. Саме такі «канони» виділяються у світоглядних системах населення Бойківщини та висвітлюють елементи міфології, релігії та трудової діяльності. Тому бойки «в своєму хореографічному мистецтві, крім загальних українських рис, виявляють свої специфічні особливості, що збагачують українську національну танцювальну культуру» [4, ст. 10].

Дослідження методів обробки фольклорних танців виступає важливим інструментом дослідження розвитку українського народного танцю в цілому. Вивченням автентичного бойківського танцю займались українські хореографи В. Петрик, А. Зібаровська, О. Голдріч, М. Ляшкевич. Визначне місце у розвитку хореографічної культури бойків займають праці Романа Герасимчука, який «одним із перших в українській етнографії звернув увагу на наукову продуктивність картографічної методики в народознавчих дослідженнях та класифікації музичних матеріалів» [3, ст. 9].

На думку Романа Герасимчука, основні українські риси бойківських танців збагачені специфічними особливостями: «Бойківські танці виконують-

ся легко, плавно з незначним згинанням коліна» [4, ст. 63]. Відповідно до побудови бойківських танців він поділяє їх на: бойківські коломийкові танці, бойківські козацькі танці, бойківські коломийково-козацькі танці, бойківські танці іншої структури. Аналізуючи праці Р. Гарасимчука, можна здійснити наступний перелік основних фольклорних танців, записаних на території Івано-Франківської області: «Вививанець», «Чабан», «Четвертак» (с. Вишків Долинського району); «Журило» (м. Надвірна), «Бойківчанка» (м. Івано-Франківськ).

Фольклорний танець «Журило» можна побачити в репертуарі Народного ансамблю танцю «Горянка» Надвірнянського будинку культури (керівник – Олена Здольник); танець «Бойківчанка» – в репертуарі Національного академічного ансамблю пісні і танцю «Гуцулія» Івано-Франківської обласної філармонії (постановник – Володимир Петрик); хореографічна композиція «Бойківські коломийки» описана в книзі О. Голдрича «Танцюймо разом» [5, ст. 38]. Найпоширеніший танець бойків Долинського, Рожнятівського та Калуського районів Івано-Франківської області – це полька. Жодна забава, весілля, вечорниці не обходяться без польки. Полька виконується на неглибокому присіданні, інколи пари виконують почергові нахили корпусу то вправо, то вліво. Щоб розбавити звичайну польку, танцюристи переходять на обертові кроки (переступання) в парах на присіданні, які можуть закінчуватися притупом. Притуп виконує тільки чоловік. Це показує його спритність та привертає до себе увагу.

Роман Гарасимчук залишається єдиним етнохореологом, який з науковим підходом підійшов до витоків хореографічної культури бойків, залишивши у спадок зібраний фольклорний матеріал, надзвичайно цінний для сучасних балетмейстерів – постановників.

В період Незалежності України в навчальні плани всіх коледжів культури вводиться дисципліна «Український танець». Це дало поштовх розвитку української народної хореографії на Прикарпатті, оскільки фольклорного матеріалу було дуже багато і використовувався він лише в хореографічних колективах. «Процеси народження і формування того чи іншого танцю проходили по-різному, але в основі їх завжди лежала діалектична взаємодія колективної і індивідуальної творчості, коли рухи, фігури, придумані одним чи декількома хореографами чи танцюристами, видозмінювались, збагачуючись фантазією багатьох» [1, ст. 297].

Український народно-сценічний танець – це вид хореографічного мистецтва, в структуру якого входить вивчення танців всіх регіонів України та є окремою дисципліною в початкових мистецьких навчальних закладах (школах мистецтв), в закладах культури I-IV рівня акредитації. В структуру навчальної програми дисципліни «Український танець» входить вивчення характерних особливостей танців всіх регіонів України. Сьогодні багато митців намагається відтворити самобутність свого рідного краю, особливості регіональних звичаїв. Україна, займає велику територію та поділена на окремі регіони, кожний з яких має в своєму складі різну кількість областей, а області в свою чергу мають наявність районів. І кожна область, а то і кожний район яскраво відрізняються один від одного як

в хореографії, так і в музиці, в одязі та своїх звичаях. Окремим розділом дисципліни «Український танець» є вивчення танців Карпатського регіону України. Аналіз навчальних програм С. Зубатова, Т. Борисенко доводить, що вивчення бойківського танцю є важливим в контексті розвитку українського танцю в цілому і тому потребує ретельного наукового дослідження.

Хореографічна лексика кожної етнографічної групи Прикарпаття відрізняється своїм характером та манерою виконання, має яскраво виражений національний колорит. Бойківська хореографічна культура має певний комплекс рухів та свою специфічну манеру виконання. Це виражається в постановці рук, корпусу, голови. Найбільш важлива риса хореографічної лексики бойків – її природність. Роботу по вивченню характерних особливостей бойківського танцю можна визначити за певною структурою:

- географічне положення етнічної групи;
- звичаї та традиції;
- костюм, бутафорія та реквізити;
- стильові особливості лексичної основи бойківських танців;
- музичний супровід, який характерний для бойківського танцю;
- сценічна обробка бойківських танців;
- зразки народної хореографії бойківського хореографічного мистецтва.

Серед відомих бойківських танців на Прикарпатті є «Долинський дрібонький», «Бойківські забави», «Вишківський веселий», «Бойківчанка», «Бойківське весілля», «Бойківський кручений», «Любаска». Ці хореографічні композиції мають своє глибоке коріння та заслуговують, щоб їх внесли до зразків українського народно-сценічного танцю.

Висновки. Хореографічне мистецтво як один з видів мистецької палітри етнографічних груп Прикарпаття має глибинні витoki, традиції. На них базуються закономірності і тенденції сучасного хореографічного мистецтва Івано-Франківської області. Формування та розвиток бойківського танцю на Прикарпатті відбувалось під впливом історичних, етнографічних та соціальних перетворень. Вплив фольклору на розвиток репертуару професійних та аматорських колективів на Прикарпатті посідає одне з визначних місць. Про це свідчить аналіз роботи хореографічних колективів Прикарпаття та виявлено основні тенденції сценічної обробки фольклору, що так необхідно для молодих балетмейстерів-початківців. Слід визначити, що систематизація історичних даних, на основі яких проводилась розробка перспектив збереження історично-сформованих стильових особливостей бойківських танців Прикарпаття, дає змогу в майбутньому глибоко вивчати хореографічну лексику, характер та манеру виконання танців в бойківському характері.

Викладачі хореографії та практикуючі балетмейстери в своїй роботі керуються крилатим висловом про те, що той хто не знає свого минулого-не достойний майбутнього. Зважаючи на такий змістовно-філософський дороговказ М. Грушевського своїм нащадкам сучасні аматорські і професійні хореографічні колективи у своїх хореографічних постановках реалізують наступність світоглядних ідей, які пронизують елементи бойківських танців.

Список літератури:

1. Бігус О. О. Сильові особливості народної хореографічної культури Прикарпаття / О. О. Бігус // Мистецтвознавчі записки: зб. наук. пр. / НАКККІМ. – К.: Міленіум, 2011. – Вип. 19. – С. 288-298.
2. Боримська Г. Самоцвіти українського танцю / Г. Боримська. – К.: Мистецтво, 1974.
3. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат. Кн. 1. Гуцульські танці / Р. Гарасимчук; Ін-т народознавства НАН України. – Львів, 2008. – 608 с.
4. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат. Кн. 2. Бойківські і лемківські танці / Р. Гарасимчук; Ін-т народознавства НАН України. – Львів, 2008. – 318 с.
5. Голдрич О. С. Танцюймо разом: танці з репертуару народних ансамблів вишів м. Львова: «Черемош», «Полонина», «Підгір'я». – Львів: Сполом, 2006. – 288 с.

Квецко О.Я.

Киевская национальная академии руководящих кадров культуры и искусств,
Калушский колледж культуры и искусств

БОЙКОВСКИЙ ТАНЕЦ В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ УКРАИНСКОГО НАРОДНО-СЦЕНИЧЕСКОГО ТАНЦА

Аннотация

В статье исследованы характерные особенности бойковского танца в контексте развития украинского народно-сценического танца. Определены основные тенденции развития бойковского танца как составной части изучения украинского танца в целом и особенности становления хореографических традиций бойков. Определены роль фольклорного танца в формировании хореографической культуры бойков в Ивано-Франковской области.

Ключевые слова: хореографическая культура, украинский танец, бойковский танец, фольклорный танец, этнографические группы.

Kvetsko O.Ya.

Kyiv National Academy of Culture and Arts,
Kalush College of Culture and Arts

BOYKO'S DANCE IN THE CONTEXT OF UKRAINIAN FOLK STAGE DANCE

Summary

In the article the characteristics Boyko dance in the context of Ukrainian folk stage dance. The main trends Boyko dance as part of the study of Ukrainian dance in general and peculiarities of choreographic traditions Boyko. Outlined role in the formation of folk dance choreography Boyko culture in Ivano-Frankivsk region.

Keywords: choreographic culture, ukrainian dance, boiko's dance, folk dance, ethnic groups.

УДК 658.827

УДОСКОНАЛЕННЯ КОНСТРУКЦІЇ ЧАЙНОЇ ЕТИКЕТКИ

Колоскова Г.М., Орябинська Л.П.

Національний аерокосмічний університет імені М.С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Проведено аналіз проблем, що виникають при використанні пакетованого чаю. Розглянуто поширені конструкції чайних етикеток та визначено їх недоліки, які тягнуть за собою незручності їх використання. Запропоновано удосконалену конструкцію чайної етикетки у вигляді паперового літачка. Обґрунтовано доцільність використання запропонованої конструкції, розроблено схему її складання. Досліджено відповідність чайної етикетки розробленої конструкції вимогам, які висуваються до упаковки.

Ключові слова: конструкція, етикетка, чай, чайний пакетик, збирання.

Постановка проблеми. Ті, хто волею смаку або умов життя всім іншим напоям віддає перевагу чаю, прекрасно знають, що представляє з себе чайний пакетик, – це мішечок,

в якому знаходиться чай. Неодмінним атрибутом більшості пакетиків є шнурочок, за який їх зручно діставати з чашки (з нього можна навіть вичавити заварку, обернувши шнурочок навко-